ΜΙΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Προδομένη νεολαία

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

2.- Δέν ἔγινε ἀκόμα λαϊκή ἡ Παιδεία μας

ΤΟΥ ΜΗΝΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΑΝ, ΔΥΝΑΜΙΚΑ, θεωρήσουμε τήν κατάσταση τῆς Ἀνώτατης Ἐκπαίδευσης, θά καταλήξουμε στό συμπέρασμα πώς μένει στατική καί ἑπομένως χειροτερεύει σέ σύγκριση μέ τίς προόδους πού ἐπιτελοῦνται σέ ἄλλες χώρες. Γιατί, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ὕψος τῶν πιστώσεων πού διαθέτει τό Κράτος γι' αὐτή, ἡ Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση παραμένει μακρυά ἀπό τίς συνεχεῖς ἀλλαγές καί ριζικές ἀναμορφώσεις πού ἐπιβάλλει ἡ ἀλματώδης ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν καί αὐτή ἡ ἴδια ἡ ζωή (αὔξηση φοιτητῶν κλπ.).

● ΕΤΣΙ, ἡ Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση παραμένοντας πιστή, καί σάν περιεχάμενο καί σάν διάρθρωση σέ ἀπαρχαιωμένα ἐν πολλοῖς πρότυπα, μετατρέπεται ἀπό οἰκονομικό μέγεθος μέ τή μεγαλύτερη ἀπόδοση σέ μή παραγωγικό, στόν πρέποντα βαθμό φορέα (ἡ ἐκπαίδευση αὐξάνει τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας ἀπό 40 ἕως 300%—ΟΥΝΕΣΚΟ), ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά ξεμακραίνει ἀπό τό βασικό σπόχο της νά διαπλάθη ἐλεύθερους καί μέ ἀνεξάρτητη προσωπικότητα πολίτες.

● ΔΕΝ ἀπομένει, λοιπόν, παρά νά ἐξετάσουμε στή συνέχεια τῆς ἐρευνας τήν παρεχόμενη στά ἀνώτατα ἱδρύματα τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν — Πειραιώς ἐκπαίδευση, ἀπό πλευράς περιεχομένου καί συνθηκῶν σπουδῶν, λειτουργικότητας τοῦ ὅλου μηχανισμοῦ καί στόχων τῆς πολιτικῆς τῆς Ἀνώτατης Ἐκπαίδευσης, ὅσπε νά ἀποδεῖξουμε τίς παραπάνω διαπιστώσεις, ὅστω κι' ἄν ἀποτελοῦν πιά κοινό μυστικό.

● ΠΡΟΤΟΥ ὅμως περάσουμε στά ἐπιμέρους προβλήματα πού συνθέτουν τήν ὅλη εἰκόνα τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἔρευνας, θά παραθέσουμε τίς ἀρχές πού πρέπει νά ἔχη ἡ Ἐκπαίδευση καί γενικώτερα ἡ Παιδεία, ὅπως ἀκριβῶς τίς καθόρισε τό Δ' Πανεπιστημιακό Συνέδριο, πού ἔγινε στήν Ἀθήνα τό 1963 καί τοῦ ὁποίου οἱ ὑψηλοί στόχοι καί οἱ αὐσιαστικές ἀποφάσεις ἦταν ἀποτέλεσμα τῶν φοιτητικῶν ἀγώνων τοῦ 1962 καί 1963 γιά αὔξηση τῶν ἐπενδύσεων γιά τήν Παιδεία σέ 15% καί κατοχύρωση τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἐλευθεριῶν :

1. Η ΠΑΙΔΕΙΑ μας πρέπει νά καλλιεργῆ καί νά ἐξυψώνη τή ζωή τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀπελευθερώνοντας τίς κρυμμένες μέσα του δυνάμεις.

2. ΑΜΕΣΟΣ σκοπός τῆς Παιδείας εἶναι νά πλάση τόν δημιουργικό ἄνθρωπο.

3. Η ΠΑΙΔΕΙΑ πρέπει νά εἶναι δημοκρατική. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὅλοι πρέπει νά μορφώνονται, ὅτι σέ ὅλους νά παρέχωνται τά ἀναγκαῖα μέσα καί ὅτι πρέπει νά ὑπηρετῆ τό κοινωνικό σύνολο, τό Ἔθνος.

4. ΥΠΕΡΤΑΤΟ ἰδανικό τῆς Παιδείας ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου.

5. Η ΠΑΙΔΕΙΑ πρέπει νά στηρίζεται στά πραγματικά ζωντανά καί γόνιμα στοιχεῖα πού βρίσκουμε στό ἄτομο, στό σύνολο, στόν πολιτισμό. Γ' αὐτό ἡ δημοτική γλῶσσα, πού εἶναι τό ἀληθινό ἐκφραστικό ὄργανο τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, πρέπει νά εἶναι ἡ ἀφετηρία γιά τή μόρφωση τῶν Ἑλλήνων.

6. Η ΠΑΙΔΕΙΑ μας πρέπει νά κάνη τόν Ἕλληνα κοινωνό σέ κάθε μεγάλη πνευματική καί ἠθική κατάκτηση τῆς ἀνθρωπότητας.

7. Η ΠΑΙΔΕΙΑ πρέπει νά δώση τήν ἱκανότητα στό νέο ἄνθρωπο νά τοποθετηθῆ δυναμικά ἀπέναντι στή ζωή.

● ΠΟΙΕΣ ἀπό τίς παραπάνω ἀρχές διέπουν σήμερα τήν Ἀνώτατη Παιδεία μας; Τά συμπεράσματα πού θά ἀκολουθήσουν γιά κάθε βασικό πρόβλημα πού ἀφορᾶ τήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση, ἔχουν βγῆ ὕστερα ἀπό συζητήσεις μεταξύ φοιτητῶν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν Ἀθηνῶν καί Πειραιώς κι' εἶναι βασισμένα σέ ἐπίσημα στοιχεῖα.

ΑΝΙΣΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Η ΜΟΡΦΩΣΗ εἶναι δικαίωμα γιά κάθε ἄνθρωπο καί ἰδιαίτερα γιά τό νέο ἄνθρωπο. Ἐδῶ στηρίζεται ἡ ἀρχή τῆς δημοκρατικότητας τῆς Παιδείας πού, γιά νά γίνη πραγματικότητα, πρέπει νά παρέχωνται ἴσες εὐκαιρίες σέ ὅλους γιά μάθηση. Τοῦτο ὅμως δέν συμβαίνει.

● ΠΑΡΑ τή «δωρεάν Παιδεία», οἱ εὐκαιρίες εἰσαγωγῆς στήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση δέν εἶναι ἴσες γιά ὅλες τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ. Θά ἀνοίξουμε ὅμως μιά παρένθεση γιά νά ἀναφερθοῦμε στή «δωρεάν Παιδεία», ἱστορικά: Ἡ δωρεάν Παιδεία στήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση καθιερώθηκε μέ τά Συντάγματα τοῦ 1844 καί 1864, ὅσο καί μέ διάφορους νόμους πού χορηγοῦσαν ἀπαλλαγές ἀπό τήν καταβολή διδάκτρων καί τελῶν (ν. ΒΟΗ) 1892, ΒΦΙΖ) 1897, ΒΞΣΤ) 1899 κ.ἄ.). Οἱ φοιτητές δέν πλήρωναν παρά μόνο 10 δραχμές γιά τό πτυχίο τους. Αὐτή ἡ κατάσταση διήρκεσε σχεδόν ὡς τό 1911 πού καταργήθηκε καί ἐπαναφέρθηκε καί πάλι τό 1963.

● ΚΑΙ δέν ὑπάρχουν ἴσες εὐκαιρίες γιά ὅλους τούς νέους νά συνεχίσουν τίς σπουδές τους στήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση, γιατί δέν συγκεντρώνουν ὅλοι τίς αὐτές δυνατότητες, κυρίως οἰκονομικές, γιά νά ξεπεράσουν τά ἐμπόδια πού στήνονται μπροστά τους.

● ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ τῶν φτωχῶν οἰκογενειῶν— ἀγροτικῶν καί μισθοσυντήρητων κυρίως— εἶναι ἀναγκασμένα νά ἐργασθοῦν γιά νά βοηθήσουν οἰκονομικά τό σπίτι τους. Μέ ἀποτέλεσμα, νά στεροῦνται καί αὐτῆς ἀκόμα τῆς ἐγκύκλιας μόρφωσης πού δίνει τό Γυμνάσιο.

● ΕΝΑ μεγάλο ποσοστό παιδιῶν τῆς ἴδιας οἰκονομικῆς κατάστασης, πού τελειώνει ὅμως τό Γυμνασιο, δέν φθάνει οὔτε κἀν «πρό των πυλῶν» τοῦ Πανεπιστημιου γιά οἰκονομικούς καί πάλι λόγους: α) Γιατί ἡ ἐλλιπής κατάρτισή τους στό Γυμνάσιο, λόγω τῶν ἐλλείψεων τῆς Μέσης Ἐκπαιδευσης σέ διδακτικό προσωπικό καί σέ μέσα διδασκαλίας, καθώς καί ὁ τρόπος τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων στίς Ἀνώτατες Σχολές (δύσκολα ἡ καί ἐκτός ὕλης θέματα) τούς ἐπιβάλλει νά παρακολουθήσουν ἐξωσχολικά, φροντιστηριακά μαθήματα (κατάσταση βέβαια πού ἐξαφανίζει τή δωρεάν Παιδεία) γιά νά προετοιμαστοῦν καί νά συναγωνιστοῦν τούς ἄλλους ὑποψηφίους πού ἔχουν τήν οἰκονομική δυνατότητα γι' αὐτό. β) Γιατί, καί ἄν ἀκομη δέν ὑπάρχη ἡ ἀνάγκη φροντιστηριακῶν μαθημάτων, ἡ οἰκονομική κατάσταση τῶν γονέων δέν μπορεί νά καλύψη πρόσθετα οἰκονομικά βάρη διατροφῆς καί στέγης γιά τετραετεῖς σπουδές ἐκτός τοῦ τόπου μονίμου διαμονῆς τοῦ φοιτητή, ἀφοῦ οἱ Ἀνώτατες Σχολές καί τά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα βρίσκονται στά δύο μεγάλα ἀστικά κέντρα καί σέ δύο μεγαλουπόλεις τῆς χώρας. χωρίς νά διαθέτουν ἐπάρκεια χώρων στεγάσεως τῶν φοιτητῶν πού προέρχονται ἀπό τήν ἐπαρχία. γ) Γιατί, ἀπό τίς 50.000 τῶν ὑποψηφίων μόνον οἱ 14.000 κατορθώνουν νά εἰσαχθοῦν στίς Ἀνώτατες (καί Ἀνώτερες) Σχολές, ἀφοῦ τά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα δέν ἔχουν τή δυνατότητα ἀπορρόφησης ὅλων τῶν ἀποφοίτων πού ἐπιθυμοῦν νά συνεχίσουν τίς σπουδές τους.

● ΒΛΕΠΟΜΕ ἑπομένως, πώς δέν ὑπάρχουν γιά ὅλους τούς νέους ἴσες εὐκαιρίες εἰσαγωγῆς στήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση. Τοῦτο σημαινει, ὅτι ἡ Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση δέν εἶναι στήν οὐσία δημοκρατική. Ἀλλά καί ὅλη ἡ Παιδεία στή χώρα μας, σέ ὅλες τίς βαθμίδες ἐκπαίδευσης, δέν εἶναι δημοκρατική, ἄν σκεφθοῦμε πώς ἡ προσχολική ἐκπαίδευση (Νηπιαγωγεῖο) καί ἡ ἐπαγγελματική - τεχνική ἐκπαίδευση βρίσκονται βασικά στά χέρια τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Μέ ἀποτέλεσμα— καί τοῦτο ἀφορᾶ περισσότερο τήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση— νά παραμένη ἕνα μεγάλο ποσοστό ἐμψυχου δυναμικοῦ ἀναξιοποίητο. γεγονός πού ζημιώνει τό κοινωνικό σύνολο, οἰκονομικά, πολιτιστικά, πνευματικά.

Η ΓΛΩΣΣΑ

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ζήτημα εἶναι καθαρά ἐθνικό. Μολοντοῦτο δέν ἔχει ἀντιμετωπισθῆ ριζικά μέχρι σήμερα ἀπό τήν Πολιτεία.

● ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ἐκφραστικό ὄργανο— πού συμβαίνει νά ὑπάρχη σέ κάθε πολιτισμένο λαό — βοηθάει στήν ὁμαλή ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν καί ψυχικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀτόμου. Τό ἐνιαῖο ἐκφραστικό ὄργανο, ἡ μιά γλῶσσα, ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς βασικές προϋποθέσεις ἀφομοίωσης τῶν γνώσεων ἀλλά καί ἐξωτερίκευσης, μέ σαφήνεια καί πληρότητα, τῶν διανοημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Σέ ἀντίθετη περίπτωση, οἱ σκέψεις συχνά παραμένουν ὑποτυπώδεις καί ἀμετάβατες δραστηριότητες, πού φθείρονται καί πεθαίνουν στό μυαλό μας. Μέ ἀποτέλεσμα νά παραμένουν στάσιμες καί οἱ ψυχοπνευματικές μας λειτουργίες.

● ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ συμπεράσματα— βγαλμένα ἀπό τήν ἐπιστημονική ἔρευνα— ἀποκαλύπτουν τήν τραγικότητα τοῦ γλωσσικοῦ μας προβλήματος, πού ἀπό τή λύση του ἐξαρτᾶται, ὡς ἕνα μεγάλο βαθμό, ἡ προκοπή τοῦ τόπου.

● Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ἀπαιδευσία τῶν μαθητῶν τοῦ Δημοτικοῦ καί Γυμνασίου εἶναι μιά θλιβερή πραγματικότητα. Στή συντριπτική τους πλειοψηφία, οἱ ἀπόφοιτοι καί τῶν δύο αὐτῶν βαθμίδων ἐκπαίδευσης, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιήσουν ἕνα ἐνιαῖο ἐκφραστικό ὄργανο, καί στόν προφορικό καί στό γραπτό λόγο. Γιατί ἀπλούστατα, δέν γνωρίζουν οὔτε τή δημοτική, οὔτε τήν καθαρεύουσα ἡ ἁπλῆ καθαρεύουσα. οὔτε τήν ἀρχαΐζουσα ἡ ἀρχαία ἑλληνική γλῶσσα.

● ΑΥΤΗ ἡ σύγχυση στό γλωσσικό ζήτημα, συνεχίζεται ὡστόσο καί στήν Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση. Σχεδόν κάθε σύγγραμμα ἔχει καί τή δική του γλῶσσα. Ἀπό τήν ἁπλῆ καθαρεύουσα ὡς τήν ἀρχαΐκή. Καί στήν τελευταία περίπτωση εἶναι ἀναγκαία ἡ μετάφραση, γιά νά κατανοήση τό περιεχάμενο τοῦ βιβλίου ὁ φοιτητής.

● ΘΑ ΑΝΑΦΕΡΟΥΜΕ μερικά ἀποσπάσματα ἀπό συγγράμματα καθηγητῶν, γιά νά γίνη περισσότερο σαφής ἡ κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στό γλωσσικό:

● «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΟΝ ὡσαύτως ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἀδόκητος οὗτος καί ἀλλόκοτος πραγματισμός τῆς ἐν λόγω εἰκόνος τοῦ Ἀπόλλωνος παίοντος τήν θύραν δι' ὡραίου ποδός οὐχί τόσον φριττῶς καί ἀπαισίως θά ἔδρα ἐπί τοῦ θυμικοῦ τῶν πιστῶν, ἐφ' ὅσον οὐχί περί τινος κατσφανοῦς καί ἀναμφηρίστου γεγονότος προέκειτο, ἀλλά περί ὑποκειμενικῆς τινος πολλῷ μᾶλλον διασαφήσεως καί ἑρμηνείας οὐσιαστικοῦ τινος ἁπλῶς φαινομένου...».

«...μεταξύ τούτων ὁμοίως ἀδραγνῆς τις ὄχλος κεχηνότων στιφῶν ἡ ἀνθρώπων...».

«Ἐνταῦθα πρόκειται ἡμῖν ἡ καθαρῶς ἀρεταλογικήν χροιάν ἔχουσα παράστασις ἐκείνη...».

«Ἐνῶ γίνεται λόγος περί τῆς διά μέσου τῶν ἀφ' ἑαυτῶν προ τῶν θειαινῶν ἀνοιχθησῶν πυλῶν κεντρηνεκοῦς διελάσεως τῶν Ἵππων...».

(Ἀπό τή μετάφραση τοῦ «Ἄρατε πύλας», καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Βιβλίο γιά τούς πρωτοετεῖς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς).

● «Ἵστατο ὀξύς πέτρος (σημείωση συντάκτου: πέτρα, ἐννοεῖ...) περικυκλωμένος ὑπό ἀποκρήμνων βράχων...».

(Ἀπό τή μετάφραση τῆς «Αἰνειάδας», καθηγητοῦ Λατινικῶν τῆς Φιλοσοφικῆς).

● «ΚΑΙ ΕΝΩ ὡμίλει διά τήν ἠθικήν ἐλευθερίαν τοῦ παλληκαριοῦ, ὑπεστήριζε ἀσυνειδήτως ἕνα ἀσχετόν του πολιτικόν καιροσκοπισμόν καί οὕτω πως τό κοινοβουλευτικόν αἴτημα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ ἠμπορεῖ νά διαλεχθῆ μέ τά κοινωνικά αἰτήματα τοῦ παρόντος. Ἡ κοινωνική πραγματικότης ἀπεμόνωσε τόν ἀγνόν αὐτόν φουστανελλοφόρον τοῦ πνεύματος, καί οὕτω αἱ ἰδέαι του δέν ἐπέτυχον καθολικωτέραν διεύρυνσιν».

«Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ὑπό τήν ἀνωνυμίαν τῆς ἀνθρωπομάζης καί τόν γδοῦπον τῆς μηχανῆς ἀποξενοῦται τῆς ἐποχῆς του...».

«Τό παλληκάρι ὅσο καί ἐάν εἶναι ἡ σύνθεσις λεβεντιᾶς καί ἀσκητικῆς περινοίας δέν γνωρίζει...».

...«Ἐνῶ ὁ Ὀρθόδοξος Στοχασμός τῶν Καλογήρων τῆς Ἀνατολῆς προβάλλει τόν τύπον τοῦ ὠχροῦ καί μεταφυσικῶς ἐπηρμένου πιστοῦ, ὅστις καθαίρει τόν νοῦν διά δακρύων...».

«Εἰς μίαν στιγμήν ἱστορικῆς ρευστότητος, στιγμήν ὅμως ἱκανήν διά νά συνθέση τό μελλούμενο ἐξ ἀπόψεως ποσσανατολισμῶν τοῦ νεαροῦ Ἔθνους...».

(Ἀποσπάσματα ἀπό βιβλία Κοινωνιολογίας πού διδάσκονται στήν Πάντειο Ἀνωτάτη Σχολή Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν).

● ΑΜΕΣΗ καί ἐπιτακτική, λοιπόν, προβάλλεται ἡ ἀνάγκη καθιέρωσης μιᾶς ἐνιαίας γλώσσας γιά ὅλες τίς βαθμίδες ἐκπαίδευσης. Καί τό μόνο ἀληθινό ἐκφραστικό ὄργανο τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς εἶναι ἡ Δημοτική γλῶσσα, πού πηγάζει ἀπό τήν κοινή τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων καί ἀποτελεῖ ὀργανική συνέχεια παλαιότερων φάσεων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἀοχαία ἀττική, ἡ γλῶσσα τῶν κλασσικῶν μας συγγραφέων.

● Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ τῆς σημερινῆς κατάστασης τοῦ γλωσσικοῦ, δέν ἔχει ἄλλο ἀποτέλεσμα ἀπό τό νά ἐμποδίζη μαθητές καί σπουδαστές καί τή μεγάλη μᾶζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά πλησιάσουν τίς πνευματικές δημιουργίες καί τή μάθηση γενικώτερα, πρᾶγμα πού συντηρεῖ τό ἤδη χαμηλό πνευματικό ἐπίπεδο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καί πού δείχνει τόν ἀντιδημοκρατικό χαρακτῆρα τῆς Παιδείας καί σ' αὐτό τόν τομέα.

ΟΙ ΠΛΑΝΕΣ

ΕΔΩ ἐπιβάλλεται νά ἀναφέρουμε τίς πλάνες πού ὑπάρχουν καί πού σκοπιμα καλλιεργοῦν σέ βάρος τῆς Δημοτικῆς γλώσσας. «Ἐνῶ οἱ λογοτέχναι καί ποιηταί τῆς λογίας παραδόσεως συνθέτουν τον Νέον Ἑλληνισμόν μέ τήν Εὐρώπην διά τῆς γλωσσικῆς αὐτοπειθαρχίας των, ἡ γλωσσική ἀρθοδοξία τῆς δημοτικῆς καταξιώνει τό χυδαῖον διά τοῦ ἐξιδανικεύοντος τήν ἡδονήν μέσου τῆς δημοτικῆς γλώσσης». (Ἀπό τό σύγγραμμα «Εἰσαγωγή εἰς τήν Φιλοσοφίαν» — ἔκδοση 1971 — καθηγητῆ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν).

● ΤΙΣ ΠΛΑΝΕΣ αὐτές, ἀναφέρει ἡ διακήρυξη τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή Δημοτική Γλῶσσα, πού συγκρότησε τό 1964 τό περιοδικό «Νέα Οἰκονομία» ἀπό τούς Ε. Παπανούτσο, Θρ. Σταύρου, Χρ. Εὐελπίδη, Ν. Κρητικό καί Ἄγγ. Ἀγγελόπουλο:

«1. Εἶναι πλάνη νά πιστεύεται ὅτι τάχα ἡ Δημοτική εἶναι γλῶσσα λαϊκή — χυδαία καί ἄπλαστη — ἀνίκανη νά ὑψωθεῖ σέ ἐκφραστικό ὄργανο τῆς σοβαρῆς σκέψης. Ἡ ἀπόδειξη ὑπάρχει στά ἴδια τά πράγματα: ὄχι μόνο λογοτεχνήματα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, παρά καί αὐστηρά ἐπιστημονικά κείμενα (ἀπό ὅλους σχεδόν τούς κλάδους τῆς ἐπιστήμης) ἔχουν γραφεῖ καί γράφονται σήμερα στή Δημοτική.

» 2. Εἶναι πλάνη νά λέγεται ὅτι ὅλοι οἱ λαοί ἔχουν ἄλλην «ὁμιλούμενη» καί ἄλλη «γραφόμενη» γλῶσσα, ἄλλη γλῶσσα τῶν «ἀμόρφωτων» καί ἄλλη τῶν «μορφωμένων». Ἀντίθετα, ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοί ἔχουν τήν ἴδια γλῶσσα (ὡς τυπικό καί σύνταξη) τόσο στόν προφορικό, ὅσο καί στό γραφτό λόγο. Τοῦ ἀμόρφωτου ἡ γλῶσσα δέν εἶναι φυσικά οὔτε τόσο πλούσια καί εὔστοχη, οὔτε τόσο σωστή καί ἐκφραστική, ὅσο τοῦ μορφωμένου. Ὡς δομή ὅμως εἶναι ἴδια ἡ μιά μέ τήν ἄλλη. Αὐτό δέν συμβαίνει μέ τή Δημοτική καί τήν Καθαιρεύουσα: ἐδῶ ἔχομε δύο διαφορετικά γλωσσικά συστήματα, μέ ἄλλη τό καθένα δομή — ὅσο καί ἄν οἱ πιό πολλές λέξεις εἶναι ἤ μποροῦν νά εἶναι καί στά δύο οἱ ἴδιες.

» 3. Εἶναι πλάνη νά νομίζεται ὅτι δέν ὑπάρχει ἐνιαία ζωντανή γλῶσσα σήμερα στήν Ἑλλάδα, παρά μόνο ἕνας ἀριθμός διαλεκτικῶν ἰδιωμάτων, πού τό καθένα μιλιέται σέ χωριστή γεωγραφική περιοχή. Ἐκτός ἀπό τά διαλεκτικά ἰδιώματα, πού φυσικά ὑπάρχουν καί στήν Ἑλλάδα, ὅπως σέ ὅλες τίς χώρες τοῦ κόσμου μέ ἱστορία πίσω τους, καί πού πείνουν νά ἐξαφανιστοῦν μέ τόν περιορισμό τῶν ἀποστάσεων, τή στενή ἐπικοινωνία τῶν διαφόρων διαμερισμάτων τῆς χώρας, μέ τήν ὑποχρεωτική βασική ἐκπαίδευση γιά ὅλα τά κοινωνικά στρώματα καί μέ τά ἄλλα μέσα τοῦ σύγχρονου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ λαός μας ἔχει τήν Κοινή Γλῶσσα, τή ζωντανή Νεοελληνική. Μέ αὐτήν ὅλοι, ἀπό τή μιάν ἄκρη τῆς χώρας ἕως τήν ἄλλη, χωρικά κέντρα τῆς χώρας καί γράφεται ἀπό δόκιμους συγγραφεῖς μας, ὄχι τίς «διαλέκτους» (τήν κρητική, τή βορειοελλαδική, τήν τσακώνικη κλπ.) πού κανείς φυσικά δέν ὑποστηρίζει ὅτι μποροῦν ἤ πρέπει νά γίνουν ἡ «γλῶσσα» ὅλων μας.

» 4. Εἶναι πλάνη νά ὑποστηρίζεται ὅτι δέν ἔχουν ἐνιαία γλῶσσα ὅσοι συγγραφεῖς μεταχειρίζονται τή Δημοτική, γιατί τάχα ὁ καθένας γράφει τή «δική του», καί ἑπομένως δέν ὑπάρχει ὁ τύπος ἤ τό ὑπόδειγμα πού μπορεῖ νά γίνει κανόνας γιά ὅλους. Ἄλλο γλῶσσα, καί ἄλλο ὕφος. Οἱ δόκιμοι συγγραφεῖς μας καί παλαιότερα καί ἰδίως σήμερα, ὕστερ' ἀπό 75 χρόνια ἐντατικῆς καλλιέργειας τῆς Δημοτικῆς στόν ἔντεχνο λόγο μας, τόν ποιητικό καί τόν πεζό, ἔχουν φυσικά τό προσωπικό τους ὕφος, γράφουν ὅμως ὅλοι τήν ἴδια κατά πήν ἐσωτερική δομή της δημοτική γλῶσσα. Ἄν σημειώνονται ἐδῶ καί κεῖ παρεκκλίσεις καί παραλλαγές, αὐτές δέν εἶναι τόσο πολλές, καί εἶναι βέβαιο ὅτι θά λείψουν, ὅταν καθιερωθεῖ ἡ συστηματική διδασκαλία τῆς Δημοτικῆς στά σχολεῖα καί πάψει ὁ (ἐπίσημος καί ἀνεπίσημος) διωγμός της.

» 5. Εἶναι πλάνη νά λέγεται ὅτι τάχα ἡ Δημοτική δέν ἔχει Γραμματική καί Συντακτικό, ὅτι μπορεῖ νά τή γράφει κανείς καί νά τή μιλεῖ ὅπως θέλει, καί ἑπομένως δέν εἶναι οὔτε λογικό οὔτε εὔκολο νά καθιερωθεῖ ὡς ἐνιαῖο ἐκφραστικό ὄργανο τοῦ Ἔθνους. Ἀπορεῖ κανείς ὅταν ἀκούει αὐτό τό ἐπιχείρημα ἀπό μορφωμένους καί καλόπιστους ἀνθρώπους. Ἡ Δημοτική μας, ἡ Νεοελληνική Κοινή, ὅπως γράφεται ἀπό τούς δόκιμους συγγραφεῖς μας καί ὅπως μιλιέται στά ἀστικά κέντρα τῆς χώρας, καί Γραμματική ἔχει καί Συνταχτικό, σταθερούς δηλαδή κανόνες στό μεγαλύτερο ἀριθμό τῶν φαινομένων της, καί τύπους γιά τή συνταχτική πλοκή τοῦ φραστικοῦ της. Ἡ Γραμματική τῆς Δημοτικῆς καθώς καί τό Συνταχτικό της ἔχουν γραφεῖ προπολλοῦ καί δημοσιευτεῖ σέ βιβλία ὀνομαστά καί σοβαρά, πού εὔκολα μπορεῖ νά τά προμηθευτεῖ ὁ καθένας. Ἀρκεῖ, φυσικά, νά τά ζητήσει... Τό ὅτι σέ μερικές περιπτώσεις ἔχει καί ἡ Γραμματική καί τό Συνταχτικό τῆς Δημοτικῆς ἐξαιρέσεις ἤ πολυτυπία δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ ἄτοπο· αὐτό συμβαίνει σέ ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου, ἄλλοτε σέ μικρότερο καί ἄλλοτε σέ μεγαλύτερο βαθμό, οὔτε εἶναι δυνατό νά λείψει ἐντελῶς ἀπό τίς φυσικές γλῶσσες — μόνο τά τεχνητά γλωσσικά συστήματα (π.χ. ἡ ἐσπεράντο) δέν παρουσιάζουν τέτοιες «ἀνωμαλίες».

» 6. Εἶναι πλάνη νά πιστεύεται ὅτι μπορεῖ νά μιλήσει κανείς ἤ νά γράψει τή Δημοτική σωστά, χωρίς νά διδαχτεῖ καί νά ἀσκηθεῖ. Τό ἐπιχείρημα: «μητρική γλῶσσα μας εἶναι· τήν ἔχομε στό στόμα μας» δέ σημαίνει ὅτι φτάνει ν' ἀνοίξουμε τό στόμα μας ἤ ν' ἀφήσομε τό χέρι μας ἐλεύθερο, γιά νά τή μιλήσομε καί νά τήν γράψομε καλά. Τή γλώσσα, ἀκόμη καί τή μητρική του, τή μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος μέ ὑπομονή καί μέ κόπο. Πολύ περισσότερο, ὅταν — ὅπως συμβαίνει μ' ἐμᾶς στήν Ἑλλάδα, ἐδῶ καί αἰῶνες — ἄλλη μιλοῦμε στό σπίτι καί ἄλλη διδασκόμαστε στό σχολεῖο ἤ διαβάζουμε στά «ἐπίσημα» βιβλία. Ἡ ἀποφασίζουμε λοιπόν νά σπουδάσουμε τή Δημοτική καί νά γυμναστοῦμε νά τή γράφομε σωστά — ἤ ὄχι! Ἀλλά τότε δέ θά φταίει ἡ γλώσσα ὅταν θά γράφεται στραβά, θά φταίμε ἐμεῖς πού δέν ξέρουμε νά τή γράψομε ὅπως πρέπει».

● ΠΛΑΝΕΣ πού πρέπει μιά γιά πάντα νά παραμεριστοῦν, ὥστε ἡ Δημοτική νά μπῆ σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς γιά πήν προκοπή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ο ΤΡΟΠΟΣ διδασκαλίας εἶναι καθοριστικός παράγοντας γιά τήν κατάκτηση τῆς γνώσης, ἀλλά καί ἐξαιρέσεις ὁ διάλογος σάν τρόπος διδασκαλίας, παρά τό γεγονός ὅτι ἀρκετοί νέοι ἐπιστήμονες κατέλαβαν πανεπιστημιακές ἕδρες καί παρά τήν ποιοτική διαφορά τῶν σημερινῶν φοιτητῶν ἀπό τούς παλιότερους. Κι' αὐτό, γιατί καί ὁ θεσμός τῆς ἕδρας ὑπάρχει ἀνέγγιχτος καί ὁ τρόπος ἀνόδου στήν ἕδρα εἶναι ὁ ἴδιος. Ἀλλά καί γιατί εἶναι μεγάλος ὁ ἀριθμός τῶν φοιτητῶν καί ταυτόχρονα μεγάλες οἱ ἐλλείψεις σέ ἐπιστημονικό προσωπικό καί σέ αἴθουσες διδασκαλίας, κατάσταση πού δέν ἐπιτρέπει, κι' ἄν ἀκόμα ὑπήρχε τέτοια πρόθεση, τήν καθιέρωση τῆς συζητητικῆς μεθόδου στή διδασκαλία.

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ

ΘΑ ΔΩΣΟΥΜΕ στή συνέχεια μερικές, βασικές ὅμως, λεπταμέρειες, πού φανερώνουν τόν χαρακτήρα τοῦ τρόπου διδασκαλίας στίς Ἀνώτατες Σχολές.

● ΒΑΣΙΚΟ χαρακτηριστικό τῆς μεθόδου διδασκαλίας εἶναι οἱ κανονικές παραδόσεις πού γίνονται ἀπό τόν καθηγητή. Καλύπτουν, συνήθως, ὕλη πού περιέχεται στό σύγγραμμα τοῦ καθηγητή. Πολλές φορές ὁ καθηγητής «διαβάζει» μέσα ἀπό τό συγκεκριμένο αὐτό σύγγραμμα τίς παραδόσεις του, μέ τή φιλοδοξία νά τό τελειώση μέ τό τέλος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ὁ φοιτητής, καί στήν περίπτωση ἀκόμα πού δέν ὁλοκληρωθοῦν οἱ παραδόσεις ἤ ἡ «ἀνάγνωση» τοῦ συγγράμματος, εἶναι ὑποχρεωμένος στίς ἐξετάσεις νά ἔχη ἀποστηθίσει τό σύγγραμμα.

● Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, στήν ὥρα τῆς διδασκαλίας του, κατά κανόνα δέν ἐπιτρέπει ἀντιρρήσεις ἤ ἐρωτήσεις. Μιλάει συνέχεια, μέ ἀποτέλεσμα — συνηθισμένο — νά ἐπικρατῆ ἡ ἀνία στό ἀκροατήριο. Ὁρισμένοι καθηγητές ἐπιτρέπουν ἐρωτήσεις στό τέλος τοῦ μαθήματος ἤ στό γραφεῖο τους. Σχεδόν ποτέ, σέ τέτοιες περιπτώσεις δέν προκύπτει ἀληθινά δημιουργικός διάλογος, εἴτε μεταξύ καθηγητῆ - φοιτητῆ, εἴτε μεταξύ φοιτητῶν. Δηλαδή ἔχουμε μόνο συμπληρωματικές πληροφορίες πού δίνει ὁ καθηγητής γιά ὅσα ἤδη ἔχει παραδόσει.

● ΑΡΚΕΤΟΙ καθηγητές ἔχουν καθιερώσει φροντιστηριακά μαθήματα πού συνήθως συμπληρώνουν τίς κανονικές παραδόσεις. Αὐτά γίνονται